

Kralj nad Betajново in Stolp ljubezni

Gradnja razglednega stolpa je resno delo

Gorazd Gorišek

Vrhnika, mesto na jugozahodnem robu Ljubljanskega barja, na prvi pogled nima nič skupnega z Žusmom, hribovitim svetom na severnem robu Kozjanskega. Tako bi verjetno tudi ostalo, če ne bi člani PD Vrhnika leta 2010 odšli na pohod v neznano. Obiskali so Rifnik in Resevno, izlet pa zaključili na turistični kmetiji Žurej v bližini kozjanskega morja, Slivniškega jezera, kjer so opazili tudi lične kažipote, ki vabijo na Žusem. Na uho jim je prišlo, da v teh krajih deluje mlado, a zelo dejavno PD Žusem, ki razmišlja o gradnji razglednega stolpa. Tako se je začelo zgledno sodelovanje obeh društev.

Stolp na Planini

Nad Vrhniko že dolgo let stoji razgledni stolp. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je postal zaščitni znak Cankarjevega mesta, ki je zelo ponosno nanj. Z njim dobesedno živi. To se je pokazalo tudi ob izgradnji zdajšnjega stolpa. O tem smo se v družbi vodstva PD Vrhnika pogovarjali z Milanom Jermanom, predsednikom gradbenega odbora izgradnje, ki je najprej na kratko spregovoril o zgodovini razglednih stolpov na Planini: "Prvi stolp, imenujemo ga kar 'prastolp', so vrhniški zanesenjaki postavili že leta 1930. Šlo je pravzaprav za malo širšo prežo z razglediščem dobre tri metre nad tlemi. Kmalu

za tem je šlo že bolj zares. Pod vodstvom Olepševalnega društva Vrhnika, ki je na Planini odkupilo 1500 m² prostora, so zgradili 16 metrov visok razgledni stolp iz hrastovega lesa ter ga septembra 1934 slavnostno odprli za obiskovalce. Stolp in zavetišče ob njem je med drugo svetovno vojno porušil italijanski okupator. Nalogo izgradnje novega razglednega stolpa je prevzelo Turistično društvo Vrhnika. Odprtje 21 metrov visokega lepoteča je bilo 22. maja 1955. Brez udarniškega dela, tako značilnega za povojno obdobje, seveda ni šlo, glavne vloge pri končni podobi stolpa pa so imeli logar Dolfe Malavašič, ki je odmeril ustrezen hrastov les, projektant

Jože Coren in graditelj Alojz Jurjevič. Slednji je na svojstven način preizkusil trdnost novega stolpa." (Kot vrvohodec v cirkusu se je povzpel na ograjo razgledne ploščadi dobrih 20 metrov nad tlemi in brez varovanja zakorakal naokoli, op. ur.)

O razlogih za izgradnjo zdajšnjega stolpa Milan Jerman pravi: "Leta 2005 je stolp slavil Abrahama. Vzdrževalnih del in s tem povezanih stroškov je bilo vedno več. Na pobudo PD Vrhnika s takratnim predsednikom Romanom Novakom in s sodelovanjem TD Blagajana ter podporo občine se je gradbeni odbor za izgradnjo nadomestnega stolpa prvič sestel julija 2005. V lokalnem časopisu smo izvedli anketo med občani in kar 85 % vseh je odgovorilo, da si ponovno želi lesen stolp. To skorajda plebiscitarno odločitev smo seveda morali upoštevati. Večina je bila tudi za to, da novi stolp predhodniku ne bi zrasel čez glavo. Sledila je priprava projektne dokumentacije, zbiranje sredstev, oglaševanje, izbira izvajalca, odstranitev starega stolpa in gradnja novega."

Ko povprašam po kakšnem zanimivem dogodku v povezavi s stolpi na Planini, se prijetnim sogovornikom kar zasvetijo oči in zgodbe privrejo na dan. Recimo tista o spoštljivi odstranitvi prejšnjega stolpa. Iz njegovih delov so izvedli licitacijo. Nekateri najbolj priljubljeni kosi so dosegli spoštovanja vredne številke, vrh starega stolpa pa stoji na enem izmed vikendov na Zaplani. Zanimivih zgodb je še mnogo več. Nekatere si lahko preberete v ličnem biltenu, ki ga je PD Vrhnika izdalo ob postavitvi zdajšnjega stolpa. Vsi sogovorniki poudarjajo, da brez velike podpore prebivalcev Vrhnike, občine in drugih društev stolp ne bi bil tisto, kar je danes – eden od simbolov mesta.

Stolp ljubezni

Bilo je na lepo sončno nedeljo, dan po valentinovem, prazniku zaljubljenec, ko je toplo februarско sonce pospešeno topilo morda zadnji sneg letošnje zime. Odpravili smo se na Žusem, na obisk k novemu razglednemu stolpu, Stolpu ljubezni, ki stoji na severovzhodnem vrhu Velikega špička, 669 m. Na njem smo se srečali in opravili pogovor s pobudnikom izgradnje stolpa, Martinom Ozisom, in predsednikom PD Žusem Simonom Mansuttijem.

Zaljubljeni uvod ni naključen, saj je na Žusmu vse v znamenju ljubezni. Vrh hriba stojita zelo blizu vsaksebi dve cerkvi. Ena od njih je posvečena sv. Valentinu, vsako leto organizirajo Valentinov nočni pohod, precej

ljubezenskih legend pa izvira še iz časov žusemskih grofov, ki so imeli svoje domovanje streljaj od novega stolpa, na nižji vzpetini, kjer je nekoč stal grad Žusem.

Martin Ozis o prvih zamislih za postavitve stolpa pravi: "Začetki segajo v leto 2007. Najprej smo načrtovali gradnjo na sosednjem hribu (Mali špiček, 662 m, op. ur.), a se nismo uspeli dogovoriti z lastnikom zemljišča. Sprva smo razmišljali o postavitvi kovinskega stolpa, takšnega, kakršen stoji na bližnji Resevni. Ko so prišli na obisk člani PD Vrhnika in nam podarili bilten o gradnji njihovega stolpa, smo se po posvetu odpravili k njim na obisk. Po ogledu lepote na Planini dilema ni bilo več – tudi naš stolp bo lesen." PD Žusem je mlado društvo, ustanovljeno leta 2007 in razmeroma majhno, saj šteje le šestdeset članov. Predsednik Simon Mansutti je nadaljeval: "Kar šest let je bilo potrebnih, da smo v občinskem prostorskem načrtu dosegli, da na vrhu hriba lahko postavimo tako visok objekt. Zbiranje sredstev za izgradnjo stolpa je seveda posebna zgodba. Donacije, sponzorstva, darovanje za stopnice, podeste in razgledno ploščad ter seveda obilica prostovoljnega dela. Na vsaki izmed 122 stopnic je ime darovalca. Odziv je bil

tako velik, da nam je stopnic že zmanjkalo in bomo z napisi nadaljevali na ograjah. Uredili smo tudi planinske poti do stolpa. Ena izmed njih, zahtevnejša, ob pomoči varoval pripelje naravnost k temeljem Stolpa ljubezni."

O načrtih za prihodnost Simon Mansutti pove: "Na vrhu stolpa želimo postaviti razgledno ploščo in zvon želja. V načrtu imamo tudi odkup bližnje kmetije, kjer nameravamo zgraditi planinski dom." Odprtje stolpa, ki se od vrhniškega (hrast) razlikuje po vrsti lesa (macesen) in višini, saj je na Žusmu za eno nadstropje višji, bo v nedeljo, 26. aprila 2015. ◉

1 Lep stolp iz macesnovega lesa so v letu 2014 postavili na Žusmu.

Foto: Gorazd Gorišek

2 Vodstvo PD Vrhnika med maketami stolpov. Od leve: Roman Novak, nekdanji predsednik PD in pobudnik izgradnje stolpa, Milan Jerman, predsednik gradbenega odbora izgradnje stolpa, Janez Petrič, podpredsednik PD Vrhnika (sedi) in Jože Šušteršič, predsednik PD Vrhnika.

Foto: Gorazd Gorišek

3 Simon Mansutti, predsednik PD Žusem, in Martin Ozis, pobudnik izgradnje stolpa

Foto: Gorazd Gorišek

